

Språkfrågor i urval

Stadganden, stadgar och stadgor

Det finns ett antal ord för bestämmelser av olika slag som liknar varandra både på finska och på svenska och därför inte är så lätta att hålla i sär. Vi återger dem här i form av en miniordlista:

<i>säädös</i>	<i>författning</i> (lag, förordning, statsrådsbeslut)
<i>säännös</i>	<i>stadgande</i> (bestämmelse i en författning)
<i>sääntö</i>	<i>regel</i> (allm.) <i>stadga</i> , plur. <i>stadgor</i> (regelsamling, t.ex. kommunal ordningsstadga, skolstadga)
<i>säännöt</i>	<i>stadgar</i> (t.ex. en förenings)
<i>johtosääntö</i>	<i>instruktion</i> (t.ex. för en befattning eller ett organ)
<i>ohjesääntö</i>	<i>reglemente</i>
<i>ohjeet</i>	<i>direktiv</i> , <i>anvisningar</i>

Dagsverke och årsverke

Som enhet för den sammanlagda arbetsinsats som behövs för en viss uppgift eller ett visst projekt har bl.a. inom industrin använts begreppen *mandag*, *manår* osv. (fi. *miestyöpäivä*, *miestyövuosi*). De svenska termerna är inte helt lättförståeliga, och användningen av *man* kan verka störande.

Som kokurrerande term för manår förekommer på vissa håll *årsverke*, ett ord som har direkta motsvarigheter också i danskan och norskan. Ordet knyter an till det gamla *dagsverke*, och har också den fördelen att det är könsneutralt. Svenska språknämnden rekommenderar därför *årsverke* i stället för *manår*.

Ordet *dagsverke* i sin gamla betydelse inom bondesamhället används inte längre om dagens förhållanden. Det finns därför ingenting som hindrar att ordet tas i bruk i en moderniserad bemärkelse och får ersätta *mandag*.

Vi rekommenderar alltså att *mandag* ersätts med *dagsverke* och *manår* med *årsverke*. Enligt samma mönster är fältet sedan fritt att vid behov bilda termer som *veckoverke* och *månadsverke*.

Väljare eller röstare?

I samband med val talar man i allmänhet på finska om *äänestäjät*. Det är därför inte förvånande att finlandssvenska medier i motsvarande sammanhang talar om *röstare*. Det är naturligtvis inte ett direkt fel, men vi vill ändå påpeka att det naturliga svenska ordet i de flesta fall är *väljarna*: det är väljarna som politikerna vädjar till inför valet, det är väljarna som har sagt sitt, och det är väljarnas beteende som diskuteras när valet väl är över.

Knyta eller upprätta diplomatiska förbindelser?

Liksom finskans verb *solmia* kan det svenska verbet *knyta* användas i bildlig bemärkelse: man talar ju både om att *knyta*

vänskapsband och *knyta förbindelser* på svenska. I konsekvens med detta borde ju också ett uttryck som *knyta diplomatiska förbindelser* vara adekvat svenska. Detta uttryck anges i Cannelin-Hirvensalo-Hedlunds Finsk-svensk storordbok, tredje upplagan (1976), som enda översättningsalternativ till frasen *solmia diplomaattisuhteet* (under uppslagsordet *diplomaattisuhteet*). Också i Göran Karlssons Stora svensk-finska ordboken (tryckår 1984) förekommer exempelfrasen *knyta diplomatiska förbindelser med ett land*. Knappast skulle en mening som denna, hämtad ur en FNB-notis, vara påfallande för en finlandssvensk:

Demokratiskt alternativs riksdagsgrupp uppmanar regeringen att erkänna staten Palestina och knyta diplomatiska förbindelser med den palestinska befrielseorganisationen PLO.

Emellertid förefaller denna användning av verbet *knyta* vara främmande för språkbruket i Sverige. Ingen av sex genom-

gångna enspråkigt svenska ordböcker gav *diplomatiska förbindelser* som objekt till verbet *knyta*. I Gullbergs Svensk-engelsk fackordbok förekommer endast uttrycket *upprätta diplomatiska förbindelser*. I Y. J. Hakulinens finsk-svensk-tyska Uusi Laki-kielen Sanakirja återges likaså den finska frasen *solmia diplomaattiset suhteet* med *upprätta diplomatiska förbindelser*, även om den översättning som ges i första hand är *träda i diplomatiska förbindelser*. Där emot anger Hakulinen inte verbet *knyta* i detta sammanhang.

Värt att notera är också att ett av de nyaste i Sverige utgivna uppslagsverken Stora Focus (tryckår 1987) i sin artikel om diplomati använder enbart verbet *upprätta* i detta sammanhang.

Det finns alltså skäl att välja verbet *upprätta* i fråga om diplomatiska förbindelser i stället för *knyta* om man önskar undvika ett uttryck med finlandssvensk särprägel.

Mats-Peter Sundström